

धनगढी उप-महानगरपालिकाको योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन

२०७४

कार्यपालिकाबाट स्वीकृत मिति: २०७४/०४/१९

१. वस्तुगत विवरण (Profile) तयार गर्नुपर्ने :

नगरपालिकाले आफ्नो वार्षिक योजना तथा बजेट तर्जुमा सहभागितामूलक प्रक्रियाबाट नतिजामूलक ढंगले गर्नुपर्दछ । वार्षिक योजना र बजेट तर्जुमा गर्नु पूर्व नगरपालिकाले भौगोलिक, सामाजिक, आर्थिक तथा पूर्वाधार लगायतका क्षेत्रको यथार्थ स्थिति देखिने गरी वस्तुगत विवरण (Profile) तयार गर्नु पर्नेछ । वस्तुगत विवरणको आधारभुत ढाँचा सङ्घीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ । सो ढाँचामा नगरपालिकाले आफ्नो आवश्यकता अनुसार थप विवरण समावेश गरी परिमार्जन गर्न सक्नेछ । वस्तुगत विवरण अध्यावधिक गरी आफ्नो Website माफत सार्वजनिक गर्नु नगरपालिकाको कर्तव्य हुनेछ ।

२. वार्षिक कार्यक्रम तथा बजेट तर्जुमा :

नगरपालिकाले आगामी आर्थिक वर्षको लागि वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम कानूनमा मिति तोकिएकोमा सोहि मितिमा र अन्य अवस्थामा आर्थिक वर्ष शुरु हुनु अगावै तर्जुमा गरी सभाबाट स्वीकृत गर्नु पर्नेछ । बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमाको लागि देहाय बमोजिमका समितिहरु रहनेछन ।

२.१ राजस्व परामर्श समिति

२.१.१ नेपालको संविधान र प्रचलित कानूनको अधिनमा रही नगरपालिकाले आफ्नो कार्य क्षेत्र भित्र परिचालन गर्न सक्ने राजस्वका श्रोत, दायरा र दर समेतको विश्लेषण गरी आगामी आर्थिक वर्षमा प्राप्त हुन सक्ने राजस्वको अनुमान गर्ने प्रयोजनको लागि देहाय बमोजिम एक राजस्व परामर्श समिति गठन हुनेछ ।

क) नगर कार्यपालिकाको उपप्रमुख	संयोजक
ख) नगर कार्यपालिकाको कार्यकारी अधिकृत	सदस्य
ग) नगर कार्यपालिकाले तोकेको एक जना महिला सहित २ जना सदस्य	सदस्य
घ) स्थानीय उद्योग वाणिज्य संघका प्रमुख वा प्रतिनिधी	सदस्य
च) नगर कार्यपालिकाको राजस्व शाखा प्रमुख	सदस्य

समितिले राजस्व बजेट तथा लेखा क्षेत्रमा दक्षता भएका सम्बन्धित स्थानीय तहको क्षेत्र भित्रका दुई जना विज्ञलाई आमन्त्रण गर्न सक्नेछन ।

२.१.२. राजस्व परामर्श समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :

क) राजस्व सम्बन्धी नीति तथा कानून तर्जुमा, संशोधन, परिमार्जन र सोको परिपालनाका सम्बन्धमा आवश्यक परामर्श प्रदान गर्ने ।

ख) राजस्वका श्रोत, दायरा र दर समेतको विश्लेषण गरी आगामी आर्थिक वर्षमा प्राप्त हुन सक्ने राजस्वको अनुमान गर्ने ।

ग) राजस्वका दर र क्षेत्र लगायतका आधारमा आन्तरिक आयको विश्लेषण र अनुमान गर्ने ।

घ) स्थानीय उद्योग तथा व्यावसाय प्रवर्द्धन र रोजगारी सिर्जनामा योगदान दिने किसिमको कर नीति अवलम्बन गर्न परामर्श दिने ।

ड) कर राजस्व, गैरकर राजस्व, सेवा शुल्क, दस्तुर आदिको दर निर्धारण गरी सिफारिस गर्ने ।

च) राजस्व प्रशासन सुधारका लागि अन्य आवश्यक सुझावहरु पेश गर्ने ।

२.२. श्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समिति :

२.२.१. स्थानीय तहमा प्राप्तहुन सक्ने कुल आयको प्रक्षेपण र सोको सन्तुलन वितरणको खाका तय गर्न स्थानीय तहमा देहाय बमोजिमको श्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समिति गठन हुनेछ ।

क) नगर कार्यपालिकाका प्रमुख	संयोजक
ख) नगर कार्यपालिकाका उप-प्रमुख	सदस्य
ग) नगर कार्यपालिकाका कार्यकारी अधिकृत	सदस्य
घ) प्रमुखले कार्यपालिका सदस्यहरु मध्यबाट तोकेको महिला, दलित वा अल्पसंख्यकबाट प्रतिनिधित्व हुने गरी बढीमा ३ जना	सदस्य
ड) नगरपालिकामा योजना हेर्ने महाशाखा वा शाखा प्रमुख	सदस्य सचिव

२.२.२ श्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिको काम कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :

क) आन्तरिक आय, राजस्व बाँडफाडबाट प्राप्तहुने आय, सङ्घीय तथा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने वित्तिय हस्तान्तरण, आन्तरिक ऋण तथा अन्य आय प्रक्षेपण गर्ने ।

ख) राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक प्राथमिकता र स्थानीय आवश्यकतालाई मध्यनजर गरी प्रक्षेपित स्रोत र साधनको सन्तुलित वितरणको खाका तय गर्ने ।

ग) आगामी आर्थिक वर्षको लागि स्रोत अनुमानको आधारमा बजेटको कुल सीमा निर्धारण गर्ने ।

घ) विषयगत क्षेत्रगत बजेटको सीमा (Ceiling) निर्धारण गर्ने ।

ड) सङ्घीय / प्रदेश सरकारबाट प्राप्त मार्गदर्शन, स्थानीय आर्थिक अवस्था, आन्तरिक आयको अवस्था समेतको आधारमा बजेट तथा कार्यक्रमको प्राथमिकिकरणका आधार तय गर्ने ।

च) विषय क्षेत्रगत बजेट तर्जुमा सम्बन्धित मार्गदर्शन तय गर्ने ।

छ) श्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण सम्बन्धी स्थानीय तहको आवश्यकता र निर्णय बमोजिमका अन्य कार्यहरु गर्ने ।

२.३. बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति

२.३.१. स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा समितिबाट तयार भएको आयको प्रक्षेपण र वितरणको खाकामा आधारित भई नेपालको संविधानको धारा २३० बमोजिम स्थानीय तहको वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्न देहाय बमोजिमको समिति गठन हुनेछ ।

क) नगर कार्यपालिकाको उप-प्रमुख	संयोजक
ख) विषयगत क्षेत्र हेर्ने नगर कार्यपालिकाका सदस्यहरु ६ जना	सदस्य
ग) नगर कार्यपालिकाको कार्यकारी अधिकृत	सदस्य सचिव

२.३.२. बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :

- क) आगामी आ.व.को नीति तथा कार्यक्रमको प्रस्ताव तयार गर्ने ।
- ख) श्रोत अनुमान समितिले दिएको बजेट सीमा भित्र रही बजेट तथा कार्यक्रमको प्राथमिकिकरण गर्ने ।
- ग) बजेट तथा कार्यक्रमको प्रस्तावलाई विषय क्षेत्रगत रुपमा छलफल गर्ने व्यवस्था मिलाई अन्तिम प्रस्ताव तयार गरी नगर कार्यपालिकामा पेश गर्ने ।
- घ) योजना तथा कार्यक्रममा दोहोरोपना हुन नदिने व्यवस्था मिलाउने तथा योजना कार्यक्रम बीच आपसी तादम्यता तथा परिपूरकता कायम गर्ने ।
- ङ) बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा सम्बन्धी स्थानीय तहको आवश्यकता र निर्णय बमोजिमका अन्य कार्यहरु गर्ने ।

३. योजना/आयोजना तर्जुमा तथा प्राथमिकिकरणका आधारहरु :

नगरपालिकाले योजना / आयोजना तथा बजेट तर्जुमा गर्नु पूर्व योजना र आयोजना छनौट / प्राथमिकिकरणको आधार र मापदण्ड तयार गर्नु पर्नेछ । यस्तो आधार र मापदण्ड तयार गर्दा वस्ती/टोलस्तर, वडास्तर र नगरपालिकास्तरका छुट्टा छुट्टै मापदण्ड / आधार तोक्न सकिनेछ ।

यस्ता आधार र मापदण्ड तय गर्दा समान्यतया निम्न विषयहरु समावेश गर्नु पर्नेछ ।

योजना र आयोजना तर्जुमाका आधारहरु

- नेपालको संविधान २०७२ को अनुसूची ८ र ९ मा उल्लेखित स्थानीय तहको एकल तथा साभा अधिकारको सूची,
- नेपालको संविधान २०७२ मा उल्लेखित मौलिक हकहरु,
- नेपालको संविधान भाग ४ अन्तरगतका राज्यका आर्थिक, सामाजिक विकास, प्राकृतिक श्रोतको उपयोग, वातावरण संरक्षण सम्बन्धी नीतिहरु, धारा ५९ को आर्थिक अधिकार, भाग १९ को आर्थिक कार्य प्रणाली,
- नेपाल सरकारबाट स्वीकृत संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको कार्य विस्तृतिकरणको प्रतिवेदन,
- संघिय तथा प्रदेश सरकारले अंगिकार गरेको आवधिक योजनाले लिएका नीति तथा प्रथमिकताहरु,
- संघिय सरकारले अवलम्बन गरेका आर्थिक तथा वित्तीय नीतिहरु,
- स्थानीय तहको आवधिक योजनाले तय गरेका प्रथमिकताहरु,
- नेपालले अन्तराष्ट्रिय जगतमा जनाएका प्रतिवद्धताहरु,
- स्थानीय शासन सञ्चालन ऐन र नियमावलीका प्रवधानहरु,
- स्थानीय तहका आवधिक योजनाहरु, क्षेत्रगत नीति, रणनीति, योजना तथा अध्ययन प्रतिवेदनहरु,
- विकासका समसामयिक मुद्दाहरु जस्तै : सामाजिक संरक्षण, दीगो विकास, जलवायु परिवर्तन र विपद व्यवस्थापन, खाद्य तथा पोषण सुरक्षा, लैङ्गिक सशक्तिकरण तथा समावेशी विकास, बाल मैत्री स्थानीय शासन, वातावरण मैत्री स्थानीय शासन, खुला दिसामुक्त तथा पुर्ण सरसफाई, खर्च संरचना(MTEF) अनुरूप प्राथमिकतामा परेका कार्यक्रमहरु,
- महिला, बालबालिका, दलित, अपाङ्ग, पिछडिएको समुदाय,जनजाति/आदिवासी,मुक्त कर्मैया, हलिया मुक्ति तथा सुकम्बासी समुदाय लक्षित कार्यक्रम,
- अल्पसंख्यक तथा लोपोन्मुख जातजातिहरुको संरक्षण तथा जेष्ठ नागरिकको सुरक्षामा सघाउ पुऱ्याउने कार्यक्रम,

- छाडा पशु चौपाय नियन्त्रण, गौशाला निर्माण, पशु हाट बजार प्रवर्द्धनमा सघाउ पुऱ्याउने कार्यक्रम,
- फोहोर मैला व्यवस्थापनमा सघाउ पुऱ्याउने कार्यक्रम,
- ढल निकास तथा डुवानको समस्या समाधान तथा नदि कटान नियन्त्रणमा सघाउ पुऱ्याउने कार्यक्रम,
- मनोसामाजिक परामर्श, आत्मज्ञान तथा उत्प्रेरणात्मक कार्यक्रमहरु,
- शिक्षा तथा खेलकुद विकास, लागु औषध नियन्त्रण दुर्व्यसन नियन्त्रण समबन्धी कार्यक्रम
- वैकल्पिक उर्जा प्रवर्द्धन तथा नविकरणीय उर्जा प्रवर्द्धन समबन्धी कार्यक्रमहरु
- पर्यटन, धार्मीक पर्यटन, पर्यापर्यटन तथा होमस्टे संरक्षण सम्बर्द्धन समबन्धीकार्यक्रमहरु
- कृषी विकास, अर्गानिक खेती, माटो परिक्षण, सहकारी विकास, सिचाई, स्वास्थ्य, खानेपानी प्रवर्द्धन सम्बन्धी कार्यक्रमहरु
- उद्यमशिलता स्वरोजगार सृजना सिप विकास प्रवर्द्धन समबन्धी कार्यक्रम
- सरकारी सर्वजनिक स्थलहरुको संरक्षण निर्माण तथा व्यवस्थापन, पुरातात्वीक महत्वका स्थल तथा संरचनाहरुको संरक्षण सम्बन्धी कार्याक्रम
- सूचना प्रविधि तथा सञ्चार सम्बन्धी कार्यक्रम
- योजना तर्जुमा गर्दा कुल विकास बजेटको ६० प्रतिशत पूर्वाधार क्षेत्रमा र ४० प्रतिशत रकम प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रममा खर्च गर्नु पर्ने छ ।
- कुल विकास बजेटको ३५ प्रतिशतले हुन आउने रकम लक्षित बर्गको लागि छुट्टयाई त्यस मध्ये महिलाको लागि १० प्रतिशत, बालबालिकाको लागि १० प्रतिशत, दलित, जनजाति/आदिवासी, पिछडिएको समुदाय, अपाङ्ग, जेष्ठ नागरिकको लागि १५ प्रतिशत बजेट छुट्टयाई त्यस मध्ये ६० प्रतिशत पूर्वाधार विकास कार्यक्रम र ४० प्रतिशत प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रममा बजेट विनियोजन गर्नु पर्ने छ ।
- स्थानीय तहले आवश्यक देखेका अन्य विषयहरु

आयोजना र कार्यक्रम प्राथमिकिकरणका आधारहरु

- सञ्चालनमा रहेका अधुरा योजनाहरु,
- आर्थिक विकास र गरिबी निवारणमा प्रत्यक्ष योगदान पुऱ्याउने,
- उत्पादनमूलक र छिटो प्रतिफल दिने (ठुला आयोजनाको हकमा बढीमा ३ वर्ष भित्र सम्पन्न हुने)
- राजस्व परिचालनमा योगदान पुऱ्याउने,
- सेवा प्रवाह, संस्थागत विकास र सुशासनमा योगदान पुऱ्याउने,
- स्थानीय स्रोत साधनमा आधारित भई जन सहभागिता अभिवृद्धि गर्ने
- लैङ्गिक समानता, सामाजिक समावेशीकरणको अभिवृद्धि गर्ने
- दिगो विकास, वातावरण संरक्षण र विपद व्यवस्थापनमा योगदान पुऱ्याउने,
- समुदायलाई विपद तथा जलवायु परिवर्तन उत्थानशिल(Resilince) बनाउने
- छाडा पशु चौपाय नियन्त्रण सम्बन्धी योजनाहरु,
- स्थान विशेषको संस्कृति र पहिचान प्रवर्द्धन गर्ने
- स्थानीय तहले आवश्यक देखेका अन्य विषयहरु

४. वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा प्रकृया

नगरपालिकाको वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा निम्न चरणहरुको अवलम्बन गर्नु पर्नेछ ।

४.१. संघ तथा प्रदेशबाट वित्तिय हस्तान्तरणको खाका एवम् बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा मार्गदर्शन प्राप्त गर्ने

४.१.१ स्थानीय तहले प्रत्येक वर्ष सघीय / प्रदेश सरकारबाट वित्तिय हस्तान्तरणको खाका तथा मार्गदर्शन प्राप्त गरी उक्त खाका, मार्गदर्शन एवं स्थानीय श्रोत साधन समेतको आधारमा वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्नु पर्नेछ ।

४.२. श्रोत अनुमान र कुल बजेट सीमा निर्धारण :

४.२.१. राजस्व परामर्श समितिले राजस्वका श्रोत, दायरा र दरहरु समेतको विश्लेषण गरी आगामी आर्थिक वर्षमा प्राप्त हुन सक्ने राजस्वको अनुमान गर्नेछ ।

४.२.२. श्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले आगामी आ.व.को बजेटको कुल सीमा, विषय क्षेत्रगत बजेट सीमा निर्धारण, बजेट तथा कार्यक्रमको प्राथमिकिकरणका आधार र मार्गदर्शन तय गरी स्विकृतीको लागि नगर कार्यपालिकामा पेश गर्नेछ ।

४.२.३. विषय क्षेत्रगत सीमा निर्धारण गर्दा समपुरक कोष, लक्षित समुह विकास, आर्थिक, सामाजिक तथा पूर्वाधार विकास र प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रमहरुको लागि निश्चित रकम छुट्याउन सकिनेछ ।

४.२.४. नगर कार्यपालिकाले विषयगत बजेट सीमा, मार्गदर्शन तथा प्राथमिकिकरणका आधारहरु स्वीकृत गरि वडा तहमा पठाउने ।

४.२.५. वडा समितिले प्राप्त विषय क्षेत्रगत सिलिड र मार्गदर्शनमा छलफल गर्ने, वडा अन्तर्गतका वस्तिहरुमा योजना छनौटको मोडालिटी तयार गर्ने, वस्तिहरुमा योजना छलफलको मिति तय गरी सूचना गर्ने ।

४.३. वस्ती / टोलस्तरबाट आयोजना / कार्यक्रम छनौट :

४.३.१. वडासमितिले वस्तीस्तरको आयोजना र कार्यक्रम छनौटको ढाँचा तय गर्दा वडा भित्रका वस्तिहरुलाई भौगोलिक अवस्थिती, जनसंख्या, यातायातको सुविधा लगायतका आधारमा कलष्टर निर्माण गरी सबै नागरिकलाई योजना छनौटको वस्तीस्तरीय भेलामा सहभागी हुने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

४.३.२. वस्ती र टोलस्तरको आयोजना र कार्यक्रम छनौटका लागि वडा सदस्यको नेतृत्वमा टोलि परिचालन गर्नु पर्नेछ ।

४.३.३. वस्ती र टोलस्तरको आयोजना र कार्यक्रम छनौट गर्दा बालबालिका, महिला, आदिवासी/ जनजाति, मधेसी, दलित, अपाङ्ग, सीमान्तकृत, पिछडा वर्ग लगायत सबै समुदायको अर्थपूर्ण उपस्थिती हुने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

४.३.४. वस्ती र टोलस्तरको आयोजना र कार्यक्रम छनौटमा नागरिक समाजका संस्थाहरु, महिला र आमा समुहहरु, बालकलबहरु, स्थानीय गैर सरकारी संस्थाहरु, सहकारी संस्थाहरु, निजी क्षेत्रका संस्थाहरु जस्ता स्थानीय संघ संस्थाहरुको सक्रिय सहभागिता गराउनु पर्नेछ ।

४.३.५. वडास्तरमा छनौट भएकाहरुको आयोजना र कार्यक्रमहरुको सूची तयार गरी वडा समितिमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

४.४. वडास्तरीय आयोजना र कार्यक्रमहरुको प्राथमिकिकरण

४.४.१. वडा समितिले नगरपालिकाबाट प्राप्त आयोजना / कार्यक्रमहरुको प्राथमिकिकरण मापदण्डको आधारमा टोल र वस्ती स्तरबाट प्राप्त आयोजना / कार्यक्रमहरुलाई विषय क्षेत्र समेत छुट्याई प्राथमिकिकरण गरी बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समितिमा सिफारिस गरी पठाउनु पर्नेछ ।

४.४.२. वडा समितिले वस्तीस्तरबाट माग नभएका तर नगरस्तरमा महत्वपूर्ण देखिएका आयोजना / कार्यक्रमहरूलाई समेत औचित्य खुलाई प्राथमिकिकरणको सूचीमा राखि पठाउन सक्नेछ ।

४.५. बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा

४.५.१. बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समितिले वडा समितिबाट प्राथमिकिकरण भै आएका आयोजना / कार्यक्रमहरू तथा नगरस्तरमा सञ्चालन गर्न आवश्यक देखिएका आयोजना / कार्यक्रम समेतका आधारमा विषय क्षेत्रगत सूची तयार गर्नु पर्नेछ ।

४.५.२. विषय क्षेत्रगत सूची तयार गर्दा देहाए बमोजिम क्षेत्र छुट्याउनु पर्नेछ ।

क) आर्थिक विकास - कृषि, उद्योग तथा वाणिज्य, प्रयर्टन, सहकारी, वित्तिय क्षेत्र ।

ख) सामाजिक विकास - शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई, संस्कृती प्रवर्द्धन, लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरण ।

ग) पूर्वाधार विकास - सडक तथा पुल (भोलुङ्गे पुल समेत), सिंचाई, भवन तथा शहरी विकास, उर्जा, लघु तथा साना जलविद्युत (वैकल्पिक उर्जा समेत), सञ्चार ।

घ) वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन - वन तथा भू-संरक्षण, जलाधार संरक्षण, वातावरण संरक्षण, जलवायु परिवर्तन, फोहरमैला व्यवस्थापन, Sanitary Land Fill sites, जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण, विपत व्यवस्थापन, वारुण यन्त्र सञ्चालन ।

ङ) संस्थागत विकास तथा सेवा प्रवाह - मानव संसाधन विकास, संस्थागत क्षमता विकास, संस्थागत पूर्वाधार, नागरिक वडापत्र तथा टोकन प्रणाली, सेवा प्रवाहका मापदण्ड निर्धारण, सेवा प्रवाहमा विद्युतिय सूचना प्रविधिको प्रयोग ।

च) वित्तिय व्यवस्थापन र सुशासन- लेखाङ्कन, राजस्व परिचालन, वित्तिय अनुशासन, वित्तिय जोखिम न्युनिकरण, सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परीक्षण, आन्तरिक लेखा परीक्षण तथा आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली, अन्तिम लेखा परीक्षण तथा वेरुजु फछ्यौट सूचना तथा सञ्चार व्यवस्थापन ।

४.५.३. आयोजना तथा कार्यक्रमहरूको विषयगत सूची माथि छलफलको लागि विषयगत क्षेत्र हेर्ने सदस्यको संयोजनमा नगरसभाका १ / १ जना महिला तथा दलित सदस्य, सम्बन्धित विषय हेर्ने शाखा र विभागका प्रमुख समेत रहने गरी ५ सदस्यीय कार्यसमुह गठन गरी समुहगत छलफलको व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ । यस्तो कार्य समुहको सदस्य सचिव वजेट तथा कार्यक्रम समितिले तोकेको सम्बन्धित विषय हेर्ने शाखा र विभागका प्रमुख रहनेछन ।

४.५.४. विषयगत कार्य समुहले निम्न पक्षहरूलाई समेत मध्यनजर गर्दै आयोजना र कार्यक्रमको प्राथमिकिकरण गर्नुपर्नेछ -

क) नगर कार्यपालिकाले तय गरेको आयोजना र कार्यक्रम प्राथमिकिकरण मापदण्ड र आधार

ख) आयोजनाहरूको सञ्चालनको संभाव्यता, प्राविधिक क्षमता र वजेट सीमा

ग) आयोजना र कार्यक्रममा हुन सक्ने दोहोरोपना, अन्तर विषयगत परिपुरकता र अन्तर सम्बन्ध ।

४.५.५. विषयगत कार्यसमुहले विषय क्षेत्रगत छलफलमा सम्बन्धित विषयका विज्ञ वा क्षेत्रका जनप्रतिनिधिलाई आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।

४.५.६. विषयगत कार्य समुहबाट छलफल भइ प्राथमिकिकरण भएका आयोजना / कार्यक्रमलाई बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समितिले स्वीकृतीको लागि नगर कार्यपालिकामा सिफारिस गर्नेछ ।

४.५.७. बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समितिले आयोजना र कार्यक्रम सिफारिस गर्दा खर्च व्यहोर्ने श्रोत किटान भएका तथा बजेट सुनिश्चित भएका आयोजना र कार्यक्रमहरू मात्र पेश गर्नु पर्नेछ ।

४.५.८. बजेट तथा कार्यक्रम समितिले बजेट तथा कार्यक्रम पेश गर्दा देहाय बमोजिमका विवरणहरू समेत तयार गरी पेश गर्नु पर्नेछ । विवरण तयार गर्ने ढाँचा अनुसूचीहरूमा संलग्न भए बमोजिमको हुनुपर्नेछ ।

क) आगामी वर्षका लागि प्रस्तावित राजश्व / करका दरहरू

ख) स्थानीय तहको वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम

ग) स्थानीय तहको गत आ.व.को यथार्थ, चालु आ.व.को संसोधित अनुमान र आगामी आ.व.को अनुमानित आय व्ययको विवरण

घ) स्थानीय तहको वार्षिक विकास कार्यक्रम (आयोजना र कार्यक्रमको विवरण)

ङ) विनियोजन विधेयक

च) आर्थिक विधेयक

४.६. नगर कार्यपालिकाको बैठकबाट बजेट तथा कार्यक्रम स्वीकृत गर्ने :

४.६.१. बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समितिले पेश गरेको नीति तथा कार्यक्रम, वार्षिक विकास कार्यक्रम र बजेट नगर कार्यपालिकामा छलफल गरी स्वीकृत गर्नु पर्नेछ ।

४.६.२. यसरी स्वीकृत नीति तथा कार्यक्रम, बजेट र वार्षिक विकास कार्यक्रम नगर प्रमुखले वा निजले पेश गर्न लगाए बमोजिम उपप्रमुखले वा कार्यपालिका सदस्यले नगरसभामा आषाढ १५ गते बजेट भाषण मार्फत पेश गर्नु पर्नेछ ।

४.७. नगरसभाको बैठकमा बजेट तथा कार्यक्रम स्वीकृती

४.७.१. नगर कार्यपालिकाले पेश गरेको नीति, कार्यक्रम र बजेट उपर नगरसभामा दफावार छलफल गरी बहुमतले पारित गर्नु पर्नेछ ।

४.७.२. यसरी पारित भएको नीति, कार्यक्रम र बजेट कार्यन्वयनको लागि नगर कार्यपालिकाको कार्यालयमा पठाउनु पर्नेछ ।

४.७.३. नगर कार्यपालिकाको कार्यालयले यसरी प्राप्त भएको नीति कार्यक्रम र बजेटको कार्यन्वयनको समय तालिका समेत तयार गरी कार्यान्वयनमा लैजानु पर्नेछ ।

५. गैर सरकारी संस्था तथा निजी क्षेत्रको सहकार्यमा सञ्चालन हुने योजना कार्यक्रम सम्बन्धी व्यवस्था :

५.१. स्थानीय तहमा कार्यक्रम सञ्चालन गर्न चाहने गैर सरकारी संस्थाहरूले कार्यक्रम सञ्चालन गर्नु पूर्व नगरसभाबाट कार्यक्रम पारित गराउनु पर्नेछ ।

५.२. गैर सरकारी संस्थाले कार्यक्रम सञ्चालनको प्रस्ताव नगर कार्यपालिकाको कार्यालयमा पेश गर्नु पर्नेछ । नगर कार्यपालिकाको कार्यालयले यस्तो प्रस्तावलाई बजेट तथा कार्यक्रम समितिमा पठाई सम्बन्धित विषय क्षेत्रगत समितिहरूमा छलफल गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

५.३. निजी क्षेत्रका संस्थाहरु संगको सहकार्यमा सञ्चालन हुने कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपूर्व नगरसभाबाट कार्यक्रम पारित गराउनु पर्नेछ ।

६. बजेट तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्याङ्कन :

६.१. बजेट तथा कार्यक्रमको कार्यान्वयन

६.१.१. नगरसभाबाट वार्षिक कार्यक्रम तथा बजेट स्वीकृत भएपछि नगर कार्यपालिकाको कार्यालयले कार्यक्रम कार्यान्वयन योजना तयार गर्नु पर्नेछ ।

६.१.२. कार्यान्वयन कार्ययोजना तयार गर्दा कार्यान्वयनको ढाँचा (Modality), समय सीमा, कार्यान्वयन गर्ने जिम्मेवार निकाय वा पदाधिकारी, अनुगमन मूल्याङ्कनको मापदण्ड र प्रकृया समेत तोक्नु पर्नेछ ।

६.१.२. आयोजना / कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्दा सार्वजनिक खरिद ऐन लगायत प्रचलित कानूनको अधिनमा रही गर्नु पर्नेछ ।

६.२. बजेट तथा कार्यक्रमको अनुगमन र मूल्याङ्कन :

६.२.१. नगरपालिकाले सञ्चालित आयोजनाहरुको नियमित अनुगमनको व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

६.२.२. अनुगमन गर्दा स्पष्ट नतिजा सूचक सहितको अनुगमन फाराम तयार गरी प्रयोग गर्नु पर्नेछ ।

६.२.३. योजना प्रगति समिक्षाको लागि नगर प्रमुखको अध्यक्षतामा स्थानीय विकास समस्या समाधान समिति गठन गर्नु पर्नेछ । यस्तो समितिको बैठक कम्तिमा वर्षको ३ पटक बस्नु पर्नेछ ।

६.२.४. नगरपालिकाहरुले आयोजना र परियोजनाको अनुगमन, सुपरिवेक्षण र मूल्याङ्कनको लागि विभिन्न समितिहरु गठन गर्न सक्नेछन ।

६.२.५. अनुगमन, मूल्याङ्कन सम्बन्धी अन्य व्यवस्थाको बारेमा नगरपालिकाले आवश्यक कार्यविधी तयार गर्न सक्नेछन ।

७. विविध

७.१. राजश्व तथा खर्च शिर्षकको प्रयोग-

स्थानीय तहले वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम बनाउँदा नेपाल सरकारले तोके बमोजिमका राजश्व तथा खर्चका शिर्षकहरुको प्रयोग गर्नु पर्नेछ ।

योजना तर्जुमाको समय तालिका

क्र.स.	कार्य विवरण	समय तालिका	कैफियत
१.	संघ तथा प्रदेशबाट वित्तिय हस्तान्तरणको खाका एवं बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा मार्गदर्शन प्राप्त गर्ने	वैशाख २० गते	
२.	श्रोत अनुमान र कूल बजेट सीमा निर्धारण	वैशाख ३० गते	
३.	वस्ती / टोल स्तरबाट योजना छनौट	जेठ १५ गते	
४.	वडा स्तरीय योजना प्राथमिकिकरण	जेठ २५ गते	

५.	वजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति बाट वजेट तथा कार्यक्रम तयारी	आसार १५ गते	
६.	नगर कार्यपालिकाको वैठक बाट वजेट तथा कार्यक्रम स्वीकृती गरी सभामा पेश गर्ने	आसार १५ गते	
७.	गाउँ र नगर सभाको बैठकमा वजेट तथा कार्यक्रम स्वीकृती	आसार ३० गते	